

Josif Pančić

- Biografija
- Pančićeva omorika
- Učena društva

Josif Pančić (*Ugrini kod Bribira, 17. april 1814 — Beograd, 8. mart 1888*) je bio srpski lekar, botaničar i prvi predsednik Srpske kraljevske akademije. Otkrio je novu vrstu četinara koja je po njemu nazvana Pančićeva omorika, a po njemu je nazvan i najviši vrh Kopaonika (*Pančićev vrh*) na kome se nalazi mauzolej sa njegovim posmrtnim ostacima.

Biografija

Pančić je rođen u selu Ugrini kod Bribira, u Vinodolu, Hrvatska (u to vreme Austrijsko carstvo), u katoličkoj porodici kao četvrti dete Pavla i Margarite. Prema predanju, Pančići su poreklom iz Hercegovine i od davnina su se doselili u selo Ugrini, koje se nalazi na severnim obrancima Velebita u sastavu Vinodske opštine.

Školovanje

Roditelji su mu bili siromašni, a stric mu je bio u Gospiču arhidiakon, te ga je on sebi uzeo i o njegovom školovanju starao. Osnovnu školu izuzeo je u Gospiču u Lici, a gimnaziju u Rijeci. Iz Rijeke je Josif prešao u Zagreb (1830) da nastavi školovanje u visokoj školi *Regia Academica Scientiarum*. U dodiru sa nekim Mađarima saznao je da u Pešti postoji Medicinski fakultet, na kome se u to vreme održavala i nastava iz prirodnih nauka, i zaštel da tamo nastavi svoje studije gde je završio medicinski fakultet i postao je doktor medicine 7. septembra 1842. godine izradio tezu *Taxilogia botanica*, koju je posvetio svome stricu Grgru. Pančić je tokom studija u Pešti morao privatno zaradivati, dajući časove iz francuskog i italijanskog jezika. To mu je odnosilo mnogo vremena i usled toga se njegovo studiranje proteglo na 10 godina.

Služba

Nije želeo da stupi u državnu službu i rešio je da radi privatno kao lekar. Ali, od lekarske prakse nije mogao živeti, jer nije imao dovoljno pacijenata, a i oni što su dolazili bili su većinom siromašni. Proveo je dve godine u Rukšbergu u Banatu, gde je se bavio i vaspitanjem dece vlasnika tamoznjih mlinaka Hofmanna. Za to vreme je upoznao floru Banata, obišao je i Deliblatsku peščaru i peo se na Karpatе, a u rudnicima je upoznao mnoge interesante stene i mineralje. Prikupio je dosta interesantnih biljaka iz flore Banata. Pošle dve godine otisak je u Liku i poseti svoga strica i dobrovatra Grgru i brata Matu. Tu je pravio izlete po okolini, peo se na Velebit i prikupio dosta biljaka iz flore Primorja. Odatle se uputio u Beč da dovrši određenu svoga herbara, koji je oko Pešte, Budimpešta, i po Erdeljskim i Banatskim Alpima sakupio, a ujedno i da bolje Jastavničku prouči. U bečkom Prirodjačkom muzeju je proučio i odredio svoje prikupljene biljke, a u isto vreme je pratio i predavanja čuvene botaničare Endlera. U Beču se zadržao godinu dana. Baveći se u Beču se upoznao sa Miklošićem i Vukom Karadžićem; Vuk ga uputio u Srbiju da stupi u državnu službu. Čekajući da Vuk dobije novčanu pomoć od Rusije (a koju na kraju nije dobio), Pančić je gotovo bio na izmazu svoga novca a to je priznao Vuku. Vuk mu je tada savetovao da odmah krene u Srbiju i da traži službenu poziciju u Užicu.

Pančić je poslušao Vuka i došao u Srbiju meseca maja 1846. godine za vreme vladavine kneza Aleksandra Karađorđevića. Ali, kako je Vuk imao u Srbiji i dosta neprijatelja, njegova preporuka nije vredela ništa, pa je čak zbog toga i zbog želje da bude postavljen u Užicu, u čijoj se okolini skrivalo veliki broj protivnika Karađorđevića, Pančić postao sumnjičiv i nije mogao dobiti to mesto. Čekajući na postavljanje, obilazio je užički kraj, i bavio se izučavanjem biljnog sveta. Pančić je gotovo ostao bez sredstava za život i pomislio je da se vrati, no u tome momentu dobio je poziv od Avrama Petronijevića, ministra inostranih poslova, koji je imao fabriku stakla u neposrednoj okolini Jagodine u Belici, da se privremeno prima za lekaru u tome mestu i da kao lekar radi na susbijanju zaraze trbušnog tifusa, koja se širila među radnicima fabrike. Pančić je pristao, bio na toj dužnosti pola godine i sa uspehom je završio svog posao.

Baveći se tamo na upoznao sa letnjom i jesenjom florom Jagodine, Belice i Crnoga Vrha. Stanovnici Jagodine su zavoleli Pančića ka savesnog lekara i plemenitog čoveka i kada je Pančiću ponudeno mesto za fizičku u Negotinu, Jagodina je tražila da zadrži Pančića. U tome je i uspeši i Pančić je u februaru 1847. godine postavljen za kontraktualnog lekara i fizičku jagodinskog okruga, ali prošle godine započeta ispitivanja nastavio je, obide Temnić, Levac u okolini Oparića (i Preveško jezero) i manastir Ljubostinje. Oko polovine juna ude u Aleksinaku Banju odakle se prvi put popreši na Rtanj i Ozren. Iste godine je zatražio otpust iz austrogarskog podanstva i zatražio prijem u srpsko podanstvo. Krajem iste godine dobio je premestaj u Kragujevac i postavljen je na upražnjeno mesto za privremenog okružnog fizičku 12. novembra 1847. godine. Za vreme bavljenja u Jagodini Pančić je odlazio i u Cupriju i tu je upoznao Ljudmilu, čerku barona inženjera Kordona, koju je zatim kao lekar u Kragujevcu isprosio i u januaru 1849. godine se venčao u pravoslavnoj crkvi u Cupriji.

Profesor prirodnih nauka

Iduće godine, 8. januara 1850. godine primljen je za člana Društva srpske slovesnosti, a u 1853. godine je postavljen za profesora prirodnih nauka u Liceju, najpre za kontraktualnog profesora, a kada je 1854. godine primljen u srpsko podanstvo, dr. Josif Pančić je postavljen za redovnog profesora u Liceju. Primljen je za člana Društva srpske slovesnosti i postavljen je za profesora u Liceju, iako do tada nije, sem doktorske disertacije, imao nijedan publikovan naučni rad. Postavljen je za profesora samo na osnovu saznanja i uverenja da je on najbolji poznavalec flore Srbije.

Pančićeva omorika

Godine 1855. Pančić je prvi put čuo da u Zapadnoj Srbiji postoji posebna vrsta četinara - omorika. Deset godina kasnije je dobio dve njene grane. Trebalo je da prođe još deset godina da na planini Tari, u zaselku Đunčići, 1. avgusta 1877. (Prema nekim izvorima 1875.?), pronađe do tada nepoznati četinar - omoriku koja je po njemu dobiti ime - Pančićeva omorika (Picris pančićii Purkyne). Tokom svoga višegodišnjeg rada otkrio je 102 i opisao oko 2.500 biljnih vrsta. U Liceju i dočnije u Velikoj školi Pančić je ostao do kraja života. Po njemu je nazvana i Pančićeva potocarka.

Učena društva

Bio je član u sledećim učenim društvima:

- Društvo srpske slovesnosti
- Prvi predsednik i redovan član Srpske kraljevske akademije
- Srpskog učenog društva, Regia societas botanica ratisbonensis
- Srpskog arheološkog društva
- Srpskog lekarskog društva
- Pevačkog društva
- Društva za poljsku privredu
- Počasni član bavarskog društva Polichia, Podrinske Sloge i Aleksein. Čitaonica

Dopisni član:

- Jugoslovenske akademije nauka i umetnosti
- Ugarske akademije nauka
- Brandenburškog botaničkog društva
- Bečkog geološkog instituta i jestastveničkog društva u Šerburu, i zoološkog botaničkog društva u Beču

		
Spomenik Josifu Pančiću	Pančićev vrh - mauzolej	Mesto gde je Pančić otkrio omoriku